

**CONVIURE EN PARELLA, MATRIMONI VERSUS
COHABITACIÓ CONSENSUAL, CATALUNYA, 1991,
1996 I 2001**

Pau Miret

256

**CONVIURE EN PARELLA, MATRIMONI VERSUS
COHABITACIÓ CONSENSUAL, CATALUNYA, 1991,
1996 I 2001**

Pau Miret

256

Aquesta comunicació es base en una ampliació per a l'any 2001 del
projecte "La nupcialitat a Catalunya durant el període 1974-2000"
per l'Idescat.

Centre d'Estudis Demogràfics

2005

Conviure en parella, matrimoni versus cohabitació consensual, Catalunya, 1991, 1996 i 2001

Resum

L'objectiu d'aquest document és analitzar la propensió d'estar convivint en parella i la probabilitat que la unió fos de tipus consensual, a Catalunya, utilitzant com a fons de dades el cens de 1991, el padró de 1996 i el cens de 2001. Fins on arriba la crisi de la convivència en parella? I en el matrimoni? Les variables independents són l'any d'observació, el grup d'edat, el sexe, el nivell d'instrucció i la relació amb l'activitat. Es clar que el nivell d'instrucció s'ha incrementat substancialment a Catalunya en les darreres dècades, i que respecte a l'activitat laboral, s'ha endarrerit el moment d'entrada per primera vegada al mercat de treball, en paral·lel a la forta inserció femenina al mateix. ¿Podrien ser aquests factors els causants de la crisi en la situació de convivència en parella i l'increment de la cohabitació? Per esbrinar-ho, es plantegen vuit hipòtesis teòriques que són seguidament contrastades empíricament.

Paraules clau: conviure en parella, matrimoni, cohabitació consensual, Catalunya

Resumen

El objetivo de este documento es analizar la propensión de estar conviviendo en pareja y la probabilidad que la unión fuere de tipo consensual, en Cataluña, utilizando como fuentes de datos el censo de 1991, el padrón de 1996 y el censo de 2001. ¿Hasta dónde llega la crisis de convivencia en pareja? ¿Y en el matrimonio? Las variables independientes son el año de observación, el grupo de edad, el sexo, el nivel de instrucción y la relación con la actividad. Es evidente que el nivel de instrucción se ha incrementado substancialmente en Cataluña en las últimas décadas, y que con respecto a l'actividad laboral, se ha producido un retraso en la primera entrada al mercado laboral y una masiva inserción de la mujer en el mismo. ¿Podrían ser estos factores los causantes de la crisis en la situación de convivencia en pareja y del incremento en la cohabitación? Para descubrirlo, se plantean ocho hipótesis teóricas que son seguidamente contrastadas empíricamente.

Palabras clave: convivir en pareja, matrimonio, cohabitación consensual, Cataluña

Abstract

The goal in this paper is to analyse the living with a partner propensity and the probability that the union was consensual instead of marriage. The territorial area is Catalonia, a northwestern part of Spain. The 1991 census, 1996 municipal registers and 2001 census are the data sources used. How far has arrived the crisis in the situation of living with a partner in Catalonia? And the marriage crisis? Observational year, age-group, sex, educational attainment and activity are used as independent variables. Educational attainment has risen significantly in Catalonia in last decades, entering into labour marked has been delayed, in parallel to the massive entrance of women. Could these factors be the reasons for the crisis in partnership and marriage? According to this ideas, eight hypothesis are enumerated and formerly contrasted.

Key words: living with a partner, marriage, cohabitation, Catalonia

ÍNDIX

1. Fonts de dades, metodologia, tècnica i model d'anàlisi.....	1
2. Canvis en la proporció de cohabitants en parella i el tipus d'unió a Catalunya: 1991, 1996 i 2001.....	2
3. Canvis en el nivell d'instrucció i en les pautes d'activitat.....	4
4. Variables associades amb la probabilitat de conviure en parella.....	11
5. Variables associades a la probabilitat que la parella sigui una unió consensual en lloc d'un matrimoni.....	24
6. Conclusions.....	28
7. Referències Bibliogràfiques.....	31

ÍNDIX DE TAULES

1. Models de la probabilitat de viure en parella.....	13
2. Models de la probabilitat de viure en parella segons relació amb l'activitat.....	19
3. Models de la probabilitat que la unió sigui consensual en lloc de matrimoni.....	26

ÍNDIX DE GRÀFICS

1. Proporció d'homes convivint en parella per generacions i grups d'edat.....	5
2. Proporció de dones convivint en parella per generacions i grups d'edat.....	5
3. Proporció d'homes en unió consensual sobre el total que conviu en parella per generacions i grups d'edat.....	6
4. Proporció de dones en unió consensual sobre el total que conviu en parella per generacions i grups d'edat.....	6
5. Percentatge d'homes amb estudis universitaris per edat segons generació.....	7
6. Percentatge de dones amb estudis universitaris per edat segons generació.....	7
7. Percentatge d'homes actius per edat segons generació.....	9
8. Percentatge de dones actives per edat segons generació.....	10
9. Percentatge de població convivint en parella, Catalunya en conjunt per a 1991, 1996 i 2001.....	13
10. Percentatge de població convivint en parella segons nivell d'instrucció, Catalunya segons sexe, en conjunt per a 1991, 1996 i 2001.....	15
11. Percentatge de població convivint en parella segons any d'observació, Catalunya.....	16
12. Percentatge d'homes convivint en parella per edat i nivell d'instrucció, per sexe, Catalunya, 2001.....	18
13. Percentatge convivint en parella per edat segons relació amb l'activitat, homes, Catalunya, 1991 i 1996.....	20
14. Percentatge d'homes actius convivint en parella per edat segons nivell d'instrucció, Catalunya, 2001.....	21
15. Percentatge de dones convivint en parella per edat Segons nivell d'instrucció i relació amb l'activitat, Catalunya, 2001.....	23
16. Percentatge de parelles formades per membres no casats, Catalunya, 1991, 1996 i 2001.....	25
17. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons any d'observació, Catalunya, 1991, 1996 i 2001.....	27
18. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons nivell d'instrucció, Catalunya, 2001.....	27
19. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons nivell d'instrucció, activitat i sexe, Catalunya, 2001.....	28

Conviure en parella, matrimoni *versus* cohabitació consensual, Catalunya, 1991, 1996 i 2001

1. Fons de dades, metodologia, tècnica i model d'anàlisi

La gestació d'aquesta investigació, en el seu disseny inicial, es fonamentava en l'anàlisi directa sobre un agrupament de la mostra del cens de 1991 i de la mostra de la rectificació del padró de 1996: la metodologia i la tècnica aplicades en un principi responien a les característiques de la combinació d'aquestes fons. Tanmateix, quan aquest *Paper de Demografia* estava en construcció, l'*Institut Nacional d'Estadística* ens ha regalat a través de la seva pàgina *Web* amb la possibilitat de treballar les combinacions necessàries per construir les pautes descobertes a 1991 i a 1996 per al cens de 2001. Bo és aprofitar aquesta avinentesa i, malgrat que aquestes dades no es poden incloure dins la base primària que tenim per a 1991 i 1996, sí que obren la possibilitat d'albirar si els models descoberts s'apliquen també a 2001 o si s'ha donat un canvi substancial en el model.

De fet, en aquest article es pretén contrastar dues afirmacions que habitualment es llancen, a voltes sense contrastar-les empíricament, a saber: 1) que el percentatge de nuclis conjugals (ja sia matrimoni o cohabitació) entre la població a Catalunya pateix una aguda crisi o, altrament considerat, que la formació de la parella sofreix un accelerat endarreriment en el calendari; i que, 2) s'ha produït un considerable augment en la cohabitació fora del matrimoni, és a dir, de la unió consensual. A més, es pretén també desvelar fins a quin punt el nivell d'instrucció i la relació amb l'activitat han tingut un paper destacat en aquestes dues evolucions (ara mateix es presentaran les hipòtesis al respecte).

Per assolir aquest doble objectiu es construiran dos indicadors per a la variable dependent o objecte d'estudi: el primer assenyalara si una persona convivia o no en parella, en el segon indicador es considerarà només la població que conviu en parella, establint-se si la unió era consensual o un matrimoni.

Per altra part, les variables independents o explicatives seran cinc, que s'ordenaran en funció de la seva importància efectiva per a cadascun dels dos objectes d'estudi, és a

dir, sobre el conviure en parella i sobre el tipus d'unió. Aquestes variables són: 1) l'any d'observació (que ens parla de l'efecte conjuntural i que conté tres moments, a saber, 1991, 1996 i 2001), 2) el grup quinquennal d'edat (que ens remet a l'aspecte de la biografia personal i que serà considerat, en principi, des dels 15 fins als 49 anys), 3) el sexe (que permet descobrir l'efecte gènere, si n'hi ha), 4) el nivell d'instrucció (com a indicador de capital humà i que està dividit en tres categories, a saber, fins a estudis primaris, estudis secundaris i estudis universitaris) i 5) la situació d'activitat laboral (si s'està o no dins del mercat de treball).

Tècnicament, s'ha realitzat un model de regressió logística (vegeu Jovell, 1999) amb les dades de 1991 i 1996 per esbrinar l'ordre d'importància de les variables utilitzades, buscant posteriorment si el model es repeteix o s'ha modificat amb les noves dades per 2001.

2. Canvis en la proporció de cohabitants en parella i en el tipus d'unió a Catalunya: 1991, 1996 i 2001

En principi, el ventall d'edats que es considerarà abasta des dels 15 fins als 49 anys; més endavant es veurà si es millor retallar-ho o si cal allargar-ho. Entre aquest rang d'edat, a Catalunya hi havia l'any 1991, 1.677.528 persones vivint en parella (si dividim per dos, obtindrem el número de parelles, a saber, se n'observaren 838.764) front a 1.404.440 persones vivint en solteria, és a dir, la convivència en parella entre els 15 i els 49 anys era d'un 53'4%. En contrast, entre les mateixes edats però per a l'any 1996, la proporció de població entre 15 i 49 anys convivint en parella era d'un 50%, ja que foren observades entre aquestes edats 1.594.305 persones en parella (curiosament, aquest número no es divisible per dos -coses que passen quan es treballa amb mostres ponderades!-, amb tot, podem estimar el nombre de parelles a Catalunya el 1996 entre els que aleshores tenien entre 15 i 49 anys fou de 797.157) i quasi el mateix número, en concret 1.593.350, de persones que vivien en solteria (és a dir, sense parella cohabitant). En definitiva, el percentatge de població entre 15 i 49 anys convivint en parella havia disminuït tres punts percentuals en cinc anys. Finalment, els resultats dels cens de 2001 assenyalen que la tendència havia alentit la velocitat de caiguda, ja que aquest any hi havia al país 1.612.522 persones entre 15 i 49 anys convivint en parella front a les 1.694.099 que no ho estaven, nombres que donen una proporció de 48'8%, un punt

percentual i escaig menor a la registrada cinc anys abans. Sembla doncs, que es pot afirmar que a principis del segle XXI, entre els 15 i els 49 anys, si fa no fa la meitat de la població conviu amb la seva parella, i que la tendència general és cap a una lleugera disminució, però en cap cas vers una caiguda lliure.

Per altra part, entre tothom convivint en unió, mentre que al 1991 hi havia 78.880 cohabitants en parella fora del matrimoni (és a dir, 39.889 parelles en unió consensual) i 1.598.648 unides en matrimoni (és a dir, 799.324 parelles casades), al 1996 aquests valors absoluts foren de 151.985 i 1.442.320 respectivament (referint a 75.993 parelles en unió consensual en relació amb les 721.160 parelles casades): en definitiva, el percentatge de consensualitat havia passat d'un 4'7% al 1991 a un 9'5% al 1996. En el darrer punt temporal analitzat, 2001, mentre que 220.915 persones convivia en unió consensual, 1.391.607 ho feien en unió matrimonial: en definitiva, entre tota la població convivint en parella, un 13'7% ho feia en unió consensual. En conclusió, aquest fenomen s'havia incrementat en 5'2 punts percentuals entre 1991 i 1996 i en 4'2 punts percentuals entre 1996 i 2001. Certament, la cohabitació consensual, tot i que continuava sent molt minoritària a Catalunya, es trobava en expansió, malgrat que no es podia parlar ni molt menys d'explosió d'aquesta forma de convivència a finals del segle XX.

En traduir la informació transversal o de moment de les tres operacions censals consultades a informació longitudinal, es poden obtenir les pautes per edat segons generacions en la proporció de població per a cada sexe que convivia en parella (gràfics 1 i 2, respectivament per a homes i dones). Per a les generacions més antigues analitzades, es fa evident que estem treballant sobre estocs, ja que aquestes proporcions de convivents en parella disminueixen moderadament amb l'edat (a partir dels 35-39 anys), cosa que només pot ser produïda per separacions o viduïtats. Així, els homes nascuts al 1951-55, estaven convivint en parella als 35-39 anys en un 83%, en un 82% als 40-44 anys i en un 79% als 45-49 anys; i les dones de les mateixes generacions a aquestes edats ho estaven respectivament en un 85%, 82% i 77%.

Amb tot, les dades apunten en el sentit que s'establiria a dalt, ja que les generacions, a una edat determinada, es trobaven convivint en parella menys com més tard en el temps havien nascut. És a dir, tot i que es podria donar una recuperació en un futur proper, la tendència era clarament a que les generacions reduïssin entre cinc i deu punts percentuals el seu percentatge de convivència en parella, a una edat donada.

El següent indicador il·lustra quantes d'aquestes unions eren consensuals, també des d'una perspectiva longitudinal (gràfics 3 i 4, respectivament per homes i dones). Per a les generacions nascudes amb anterioritat a 1965, la unió consensual fou molt minsa, i tot sembla indicar que no es tractava d'un "matrimoni a prova" sinó més aviat d'una "situació definitiva", ja que la intensitat era mantinguda al llarg dels cursos vital. A més, la unió consensual afectava relativament més als homes que a les dones: així, la proporció d'unions consensuals sobre el total de parelles es pot estimar per a les generacions 1951-55 en un 7% per als homes i en un 5% per a les dones, per a les generacions 1956-60 en un 9% i en un 8% respectivament, i per a les cohorts de naixement 1961-65 en un 12% per als homes i en un 10% per a les dones.

En contrast, per a les generacions més contemporànies, la unió consensual fou força abundant, més com més jove era la generació analitzada, tot i que la proporció disminuïa amb l'edat dins una mateixa cohort, de forma més manifesta com més jove fos la generació estudiada. També per aquestes generacions més joves, la unió consensual afectava relativament més als homes que a les dones. Per exemple, entre els homes nascuts al 1966-70, la unió consensual abastava a un 19% dels que estaven en parella als 20-24 anys, a un 22% als 25-29 anys, però a un 18% als 30-34 anys; per a les dones de les mateixes generacions, aquests percentatges foren respectivament del 13%, 16%, però del 15% als 30-34 anys. Si es compara la proporció a una edat donada, per exemple als 25-29 anys, es constata l'augment de la importància d'aquest fenomen: mentre que per a les generacions masculines 1961-65 fou d'un 8%, per a les de 1966-70 fou d'un 22% i per a les de 1971-75 d'un 32%; entre les dones de les mateixes generacions les proporcions passaren d'un 7%, a un 16% i a un 25% per a les nascudes als 1971-75 als 25-29 anys.

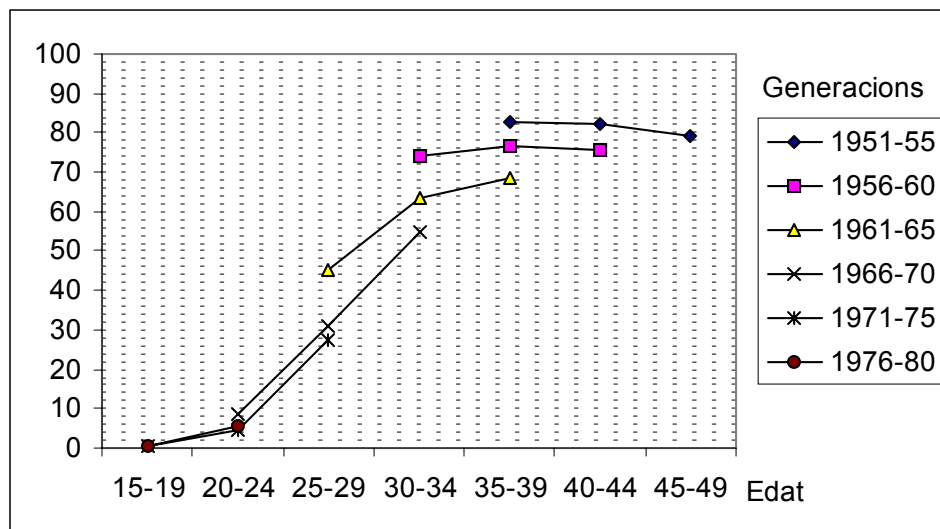
En definitiva, la cohabitació s'ha imposat de manera important al llarg del temps, amb una pauta longitudinal idèntica per a homes i dones, que indica que la unió consensual perd importància amb l'edat, i continua sent lleugerament més present entre els barons que entre les senyores.

3. Canvis en el nivell d'instrucció i en les pautes d'activitat

El nivell d'instrucció és una variable ordinal, de manera que les persones van assolint al llarg del seu curs de vida un major grau, fins arribar al seu màxim. L'increment del

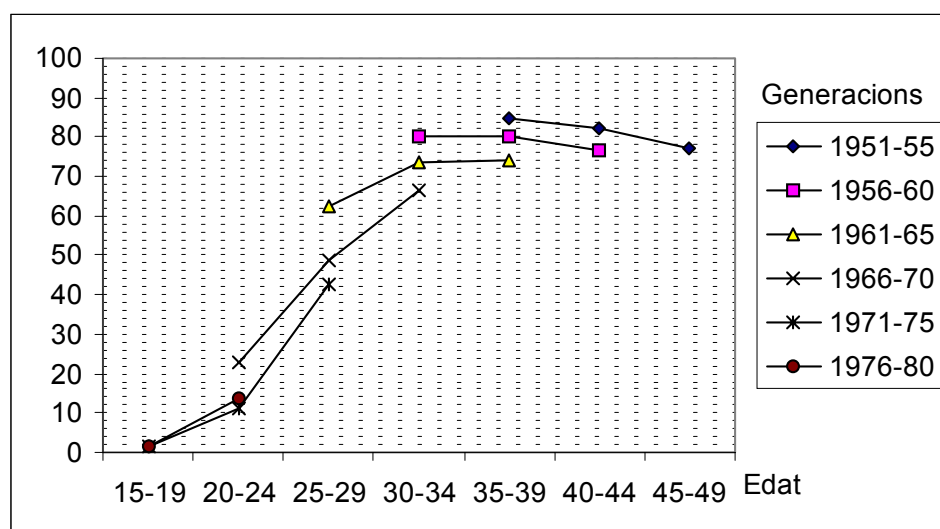
nivell d'instrucció ha estat una tendència històrica per a les dones i un fet contemporani per als homes, els quals partien de percentatges d'universitaris superiors als femenins (Miret, 2004).

Gràfic 1. Proporció d'homes convivint en parella per generacions i grups d'edat



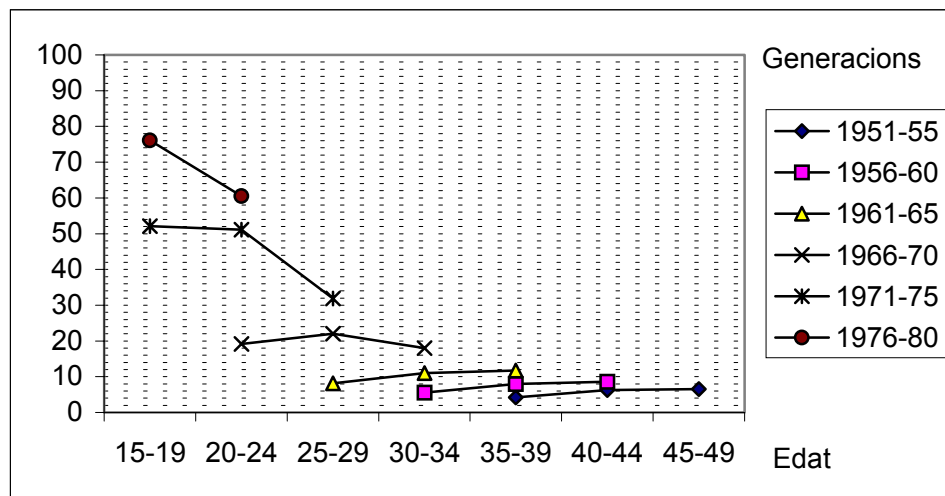
Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Gràfic 2. Proporció de dones convivint en parella per generacions i grups d'edat



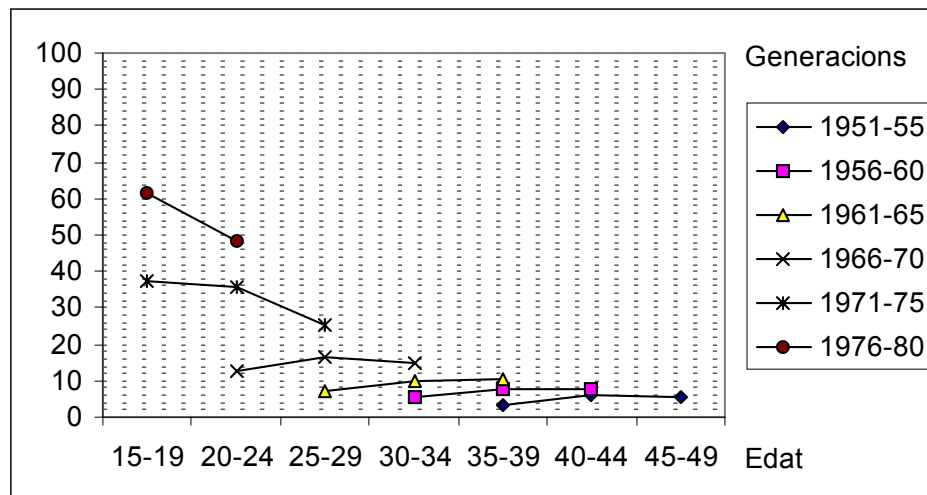
Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Gràfic 3. Proporció d'homes en unió consensual sobre el total que conviuen en parella per generacions i grups d'edat



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Gràfic 4. Proporció de dones en unió consensual sobre el total que conviuen en parella per generacions i grups d'edat

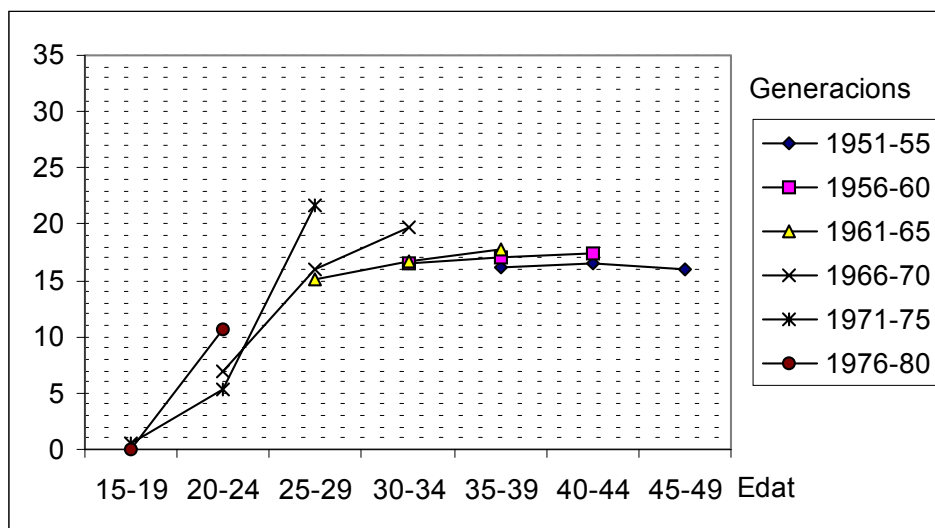


Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Així, allò habitual entre els homes nascuts als anys cinquanta i als seixanta, ha estat que al voltant d'un 17% assolissin un grau educatiu universitari, percentatge que els nascuts al 1966-70 ja havien assolit als 25-29 anys, i que les mateixes generacions superaren al arribar als 30-34 anys, edat en què experimentaren un 20% d'universitaris

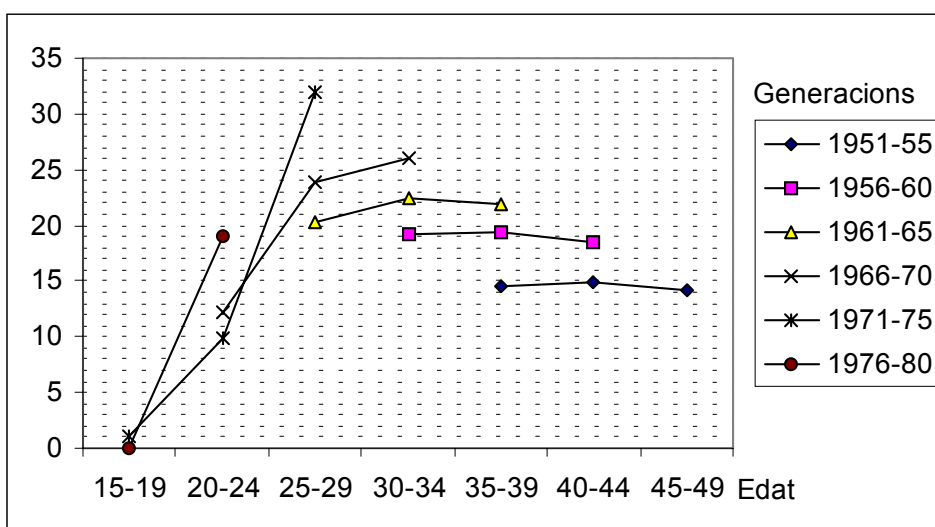
(probablement una cota definitiva, ja que els estudis més enllà dels 30 anys són molt minoritaris). Però aquest nivell ja estava assolit entre els nascuts al 1971-75 als 25-29 anys, en què un 22% tenia una educació universitària finalitzada; tendència a un major nivell d'estudis que clarament continua per a les generacions més joves.

Gràfic 5. Percentatge d'homes amb estudis universitaris per edat segons generació



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Gràfic 6. Percentatge de dones amb estudis universitaris per edat segons generació



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Per a les dones, l'increment en la proporció d'universitàries s'ha accelerat molt en el temps (gràfic 6), passant del 15% per a les nascudes en 1951-55, al 19% per a les nascudes a 1956-60, al 22% per a les de 1961-65 i al 26% a les de 1966-70. Un

percentatge que ja abastava un 32% per a les generacions femenines 1971-75 als 25-29 anys, i continuava augmentant clarament per a les generacions més joves. Així, a la Catalunya contemporània, es pot afirmar que un terç de la població femenina acaba amb èxit una educació universitària.

En definitiva, aquesta estructura en què cada cop el nivell d'instrucció era major entre les generacions catalanes podria ser una dels causants de la caiguda en la situació de convivència en parella i de l'augment de la importància de la cohabitació consensual, sempre i quan es trobi un model en què una major educació suposi, per una part, una menor convivència en parella i, per altra, una major cohabitació en unió consensual. Si aquest és el model a la Catalunya finisecular és el que s'intentarà esbrinar en posteriors apartats d'aquest escrit.

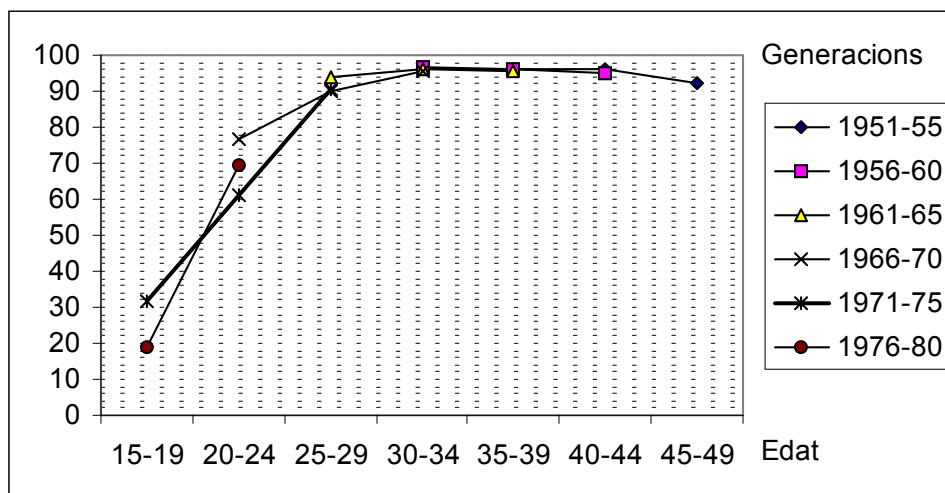
De fet, la nova teoria de la llar de Gary Becker (1981) relaciona el nivell d'instrucció de les dones amb la probabilitat d'estar convivint en parella: a causa del cost d'oportunitat que suposa formar una família i renunciar, en conseqüència, a traduir un alt grau educatiu en una posició d'allò més favorable en el mercat de treball, es fugia de la constitució d'una parella i, encara amb major força, del fet de tenir fills. Més endavant contrastarem aquesta hipòtesi.

Respecte a l'activitat laboral, la corba que presenta les pautes masculines d'activitat per edat segons generacions no senyala gaires canvis en el temps (gràfic 7): les proporcions augmenten amb l'edat fins assolir un 90% als 25-29 anys i un 95% a partir dels 30 anys en endavant. Així, entre els homes majors de 30 anys, no paga la pena observar com s'ho feien els inactius, ja que pràcticament no n'hi havien. Tanmateix, entre els més joves de 30 anys (en especial, aquells amb menys de 25 anys), clarament, hi ha una forta heterogeneïtat, que assenyalava que tant els actius com els inactius cal que siguin investigats abans d'aquesta edat. Molt probablement, aquells que no són al mercat de treball són estudiants que, a jutjar per la cultura que ens envolta, no busquen la formació de la parella, ni que sigui en unió consensual, ja que normalment conviuen com a fills solters a casa dels pares o en grups amb els que no tenen ni relació de parentiu ni de parella (com puguin ser residències d'estudiants). En definitiva, la hipòtesi per a les generacions masculines més contemporànies analitzades afirma que la inactivitat laboral deprimeix les possibilitats d'estar en parella. De totes formes, si malgrat la inactivitat s'opta per conviure en parella, també es creu aquí que és més probable que la mateixa

sigui una unió consensual que un matrimoni, ja que no està la cosa per a compromisos formals.

Les dones presenten una pauta d'activitat de molta menor presència en el mercat de treball, que es pot intuir influïda per la importància de la formació familiar, en especial del fet de tenir cura de la descendència: així, les nascudes al 1966-70 van assolir un màxim d'activitat als 25-29 anys del 79%, però als 30-34 anys aquest percentatge s'havia reduït a un 74% (gràfic 8). De totes formes, la pauta que seguiran les generacions femenines més joves continua sent de pronòstic reservat, comprovant-se amb claredat, però, que han endarrerit un xic la seva entrada per primer cop al mercat laboral (al igual que els seus companys masculins); amb tot, fins a l'edat en què s'ha aconseguit resseguir-les, s'inferia que s'havia recuperat el nivell d'activitat: així, per exemple, als 20-24 anys, les generacions 1971-75 estaven actives 13 punts percentuals menys que les 1966-70, però aquest indicador s'igualava als 25-29 anys entre ambdós grups generacionals en un 80% (gràfic 8). És força probable que aquesta cota tan alta, si més no es mantingui, o fins i tot s'incrementi amb l'entrada al mercat laboral de dones d'incorporació tardana, com podrien ser les de major nivell d'instrucció.

Gràfic 7. Percentatge d'homes actius per edat segons generació

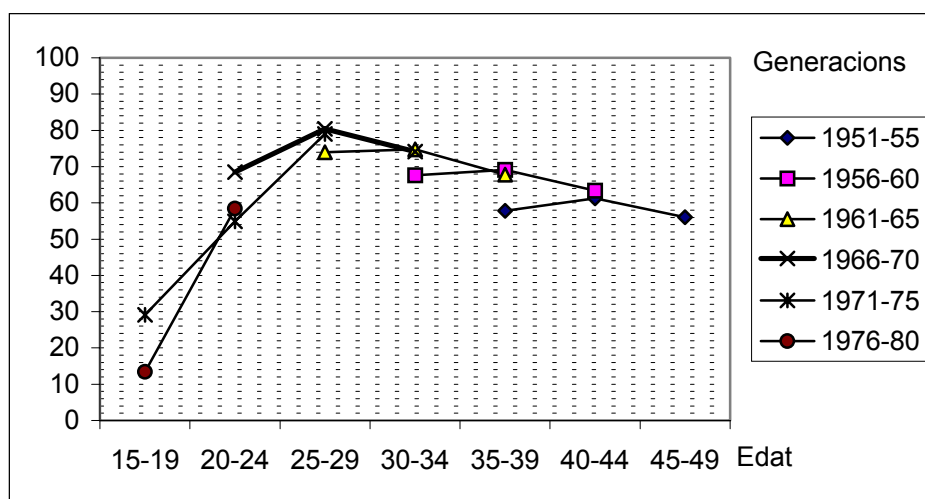


Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

A més, aquesta menor presència femenina en el mercat de treball no ha estat històricament a causa d'estar estudiant, sinó bàsicament per la dedicació a l'economia domèstica. En general, la pauta de activitat no experimenta un increment amb l'edat, sinó que darrera un màxim a un edat donada hi ha un lleuger descens en les proporcions d'activitat, que podria ser deguda a la

retirada del mercat laboral relacionada amb la formació familiar. Tanmateix, aquesta possible relació es posa en solfa pel sospitós fet que el màxim en les proporcions d'activitat femenina sempre es donava per al Padró de 1996: clarament, aquesta font de dades va sobreestimar un xic la proporció d'actives.

Gràfic 8. Percentatge de dones actives per edat segons generació



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Òbviament, l'efecte sobre la cohabitació en parella o en la unió consensual dependrà molt de si la dona inactiva era estudianta o mestressa de casa: si fos estudianta, passaria com en el model masculí, a saber, a major inactivitat, menor probabilitat d'estar en parella; si és mestressa de casa, la inactivitat empenyeria, per definició o –millor dit, per necessitat- cap a una formació de parella molt més intensa (ja que es busca que sigui el marit qui guanya el pa a la família, per a poder dedicar-se en exclusivitat a la reproducció domèstica). S'assumirà aquí que ser estudianta o mestressa de casa és cosa de l'edat que es té en el moment observat, de manera que mentre que les menors de 25 anys inactives eren majoritàriament estudiants, i les majors d'aquesta edat mestresses de la llar. En definitiva, es llancen hipòtesis diferents en funció de l'edat de la dona: per a les més joves, una major activitat suposaria una menor probabilitat d'estar en parella, per a les més grans la relació seria l'oposada.

En el mateix sentit, es formularien les hipòtesis sobre la relació entre activitat i proporció d'unions consensuals sobre les que conviuen en parella. Entre les més joves, la inactivitat (que es suposa farcida d'estudiantes) implicaria que en cas d'estar en parella, s'estaria més probablement en unió consensual; en contrast, la inactivitat entre

les més adultes (composades majoritàriament per mestresses de casa) conduiria a una recerca d'un segur vincle matrimonial front a una etèria unió de fet però no de dret.

I la combinació d'aquest model amb una estructura de cada cop major activitat femenina hauria de conduir a una menor proporció de parelles amb una major cohabitació consensual entre les més joves, tot i que es pugui observar el cas contrari entre les més adultes.

En definitiva, es plantegen vuit hipòtesis a contrastar per explicar l'evolució de la convivència en parella i la presència de la unió consensual, a saber:

Hipòtesi 1: Entre les dones, una major educació suposa una menor convivència en parella.

Hipòtesi 2: Una major educació suposa una major cohabitació fora del matrimoni.

Hipòtesi 3: Entre els homes, la inactivitat suposa menor proporció convivint en parella.

Hipòtesi 4: Entre els homes, la inactivitat suposa major importància de la unió consensual.

Hipòtesi 5: Entre les dones joves, la inactivitat suposa menor proporció convivint en parella.

Hipòtesi 6: Entre les dones adultes, la inactivitat suposa major proporció convivint en parella.

Hipòtesi 7: Entre les dones joves, la inactivitat suposa major importància de la unió consensual.

Hipòtesi 8: Entre les dones adultes, la inactivitat suposa menor importància de la unió consensual.

4. Variables associades amb la probabilitat de conviure en parella

Res destaca més a l'hora de predir si una persona està o no convivint amb la seva parella que l'edat que té (gràfic 9): el pes dels anys passats empenyen a cercar companyia. Així, als 15-19 anys, s'observa que molt poca gent havia constituït una parella, no arribant a un 1% els que es trobaven a aquestes edats en aquesta situació de convivència. En definitiva, l'edat mínima en què el percentatge d'unions era substancial

eren els 20-24 anys, entre els quals un 11% estaven a finals del segle XX a Catalunya residint en parella; una minoria, certament, però força significativa. En contrast, als 25-29 anys, quasi la meitat de la població convivía en unió, en concret, un 42% així ho feia; o, des de un altre punt de vista, és remarcable que als 25-29 anys un 68% de la població visqués en solteria. De fet, calia arribar als 30-34 anys per poder realment afirmar que la immensa majoria de la població catalana convivía amb la seva parella: en efecte, a aquesta edat, un 68% es trobava en aquesta situació de convivència. I així, a major vellesa, major proporció de convisquents en parella, abastant un 77% de la població als 35-39 anys i passant un xic del 80% als 40-44 anys i als 45-49 anys, les edats de major maduresa que han estat aquí considerades.

En conseqüència, cal destacar que, en la proximitat dels 50 anys (punt que habitualment es considera com el moment vital on situar la solteria definitiva), un de cada cinc catalans, un 20%, no residia amb la seva parella, és a dir, el fenomen de la convivència d'aquest tipus distava força de ser a Catalunya un fenomen universal¹. Ja es té, doncs, la primera peça del trencaclosques que s'està construint per explicar de què depèn la probabilitat de conviure en parella, ja que, considerant el rang d'edats dels 20 als 49 anys, s'observa una relació exponencial entre l'edat i la probabilitat d'estar convivint en parella, la qual respon (utilitzant només les dades primàries de 1991 i de 1996, a les que caldrà afegir les de 2001 quan es disposi d'elles) a la següent expressió matemàtica amb forma de paràbola (vegeu taula 1, model 1):

$$\log(y) = -15,02 + 0,80 \cdot edat - 0,01 \cdot edat^2$$

Essent y la relació entre els que estant convivint en parella i els que no ho estan (anomenat en anglès *odds ratio*). Lògicament, per a trobar la relació caldrà construir l'antilogaritme ($e^{\log(y)}$), i la proporció es trobarà a partir de les *odds ratio* aplicant la següent equació: $\frac{e^{\log(y)}}{1 + e^{\log(y)}}$ (els detalls sobre aquesta tècnica es poden trobar a Jovell, 1995).

A partir d'ara sempre caldrà utilitzar aquest procediment per arribar dels coeficients a les proporcions corresponents en allò que respecta a les dades de 1991 i 1996, fent-se les tabulacions necessàries per afegir les dades de 2001. De fet, la diferència entre el

¹ Certament, en alguns casos la raó calia buscar-la en separacions o viduïtats, és a dir, no es convivía en parella als 50 anys perquè s'havia donat un procés de divorci o la defunció del cònjuge: al tractar-se de dades transversals no es possible conèixer fins a quin punt aquesta dinàmica afectà a les dades.

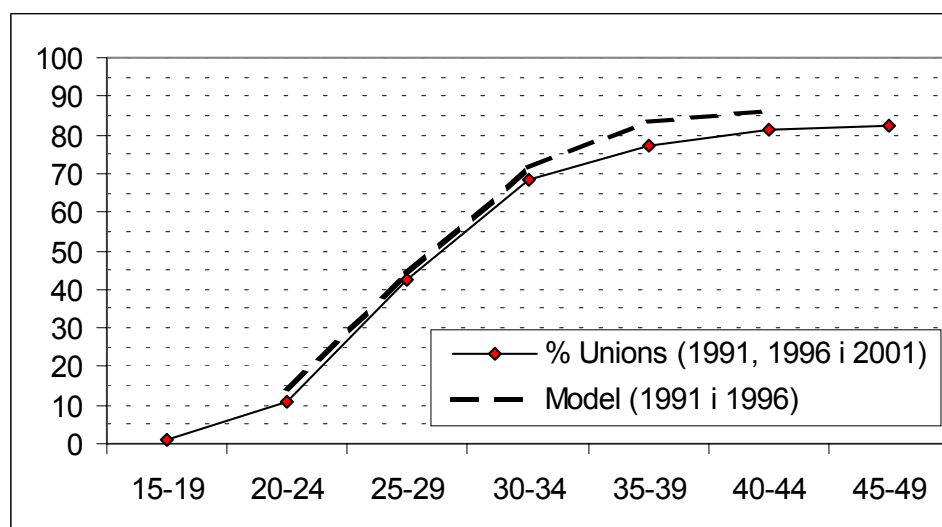
model construït amb la combinació de les dades primàries de 1991 i de 1996 i el total amb totes tres operacions censals (gràfic 9) indica que durant el darrer quinquenni estudiat, els percentatges d'unions per grups d'edat disminuïren (tal i com es comprovarà més endavant), tot i que la forma de la corba que dibuixa la pauta de població convivint en parella per edat fou la mateixa.

Taula 1. Models de la probabilitat de viure en parella

	MODEL 1		MODEL 2		MODEL 3		MODEL 4	
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.
Edat simple	0,80	0,000	0,82	0,000	0,82	0,000	0,83	0,000
Edat quadrat	-0,01	0,000	-0,01	0,000	-0,01	0,000	-0,01	0,000
Fins a primària			0,38	0,000	0,38	0,000	0,35	0,000
Secundària			-0,04	0,000	-0,05	0,000	-0,02	0,000
Universitat			-0,34	0,000	-0,33	0,000	-0,33	0,000
Fins a primària (DONES)					0,23	0,000	0,22	0,000
Secundària (DONES)					0,02	0,000	0,02	0,000
Universitat (DONES)					-0,25	0,000	-0,25	0,000
Any (1996 front a 1991)							-0,20	0,000
Constant	-15,02	0,000	-15,41	0,000	-15,44	0,000	-15,59	0,000
-2 logaritme de la versemblança	682.079		674.722		671.040		668.299	
Millora	233.519		7.357		3.682		2.740	

Font: elaboració a partir del cens de 1991 i del padró de 1996 (fitxers de dades primàries)

Gràfic 9. Percentatge de població convivint en parella, Catalunya, en conjunt per a 1991, 1996 i 2001



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Un cop controlada l'edat com a variable independent de les proporcions de població convivint en parella, la següent variable en força explicativa és el grau d'educació: sens dubte, a major grau educatiu, menor probabilitat d'estar convivint en unió, sia quina sigui l'edat considerada, malgrat que la distància passa dels 10 punts percentuals als 25-29 anys, als 5 punts a partir dels 30 anys; amb tot, es pot concloure amb rotunditat que, controlant per l'edat, un major grau educatiu ha suposat a la Catalunya contemporània (1991-2001) una menor probabilitat d'estar convivint en parella (la taula 1, model 2, confirma aquesta apreciació: els coeficients foren de 0'38, -0'04 i -0'34 respectivament per aquella població amb com a màxim primària, secundària i estudis universitaris).

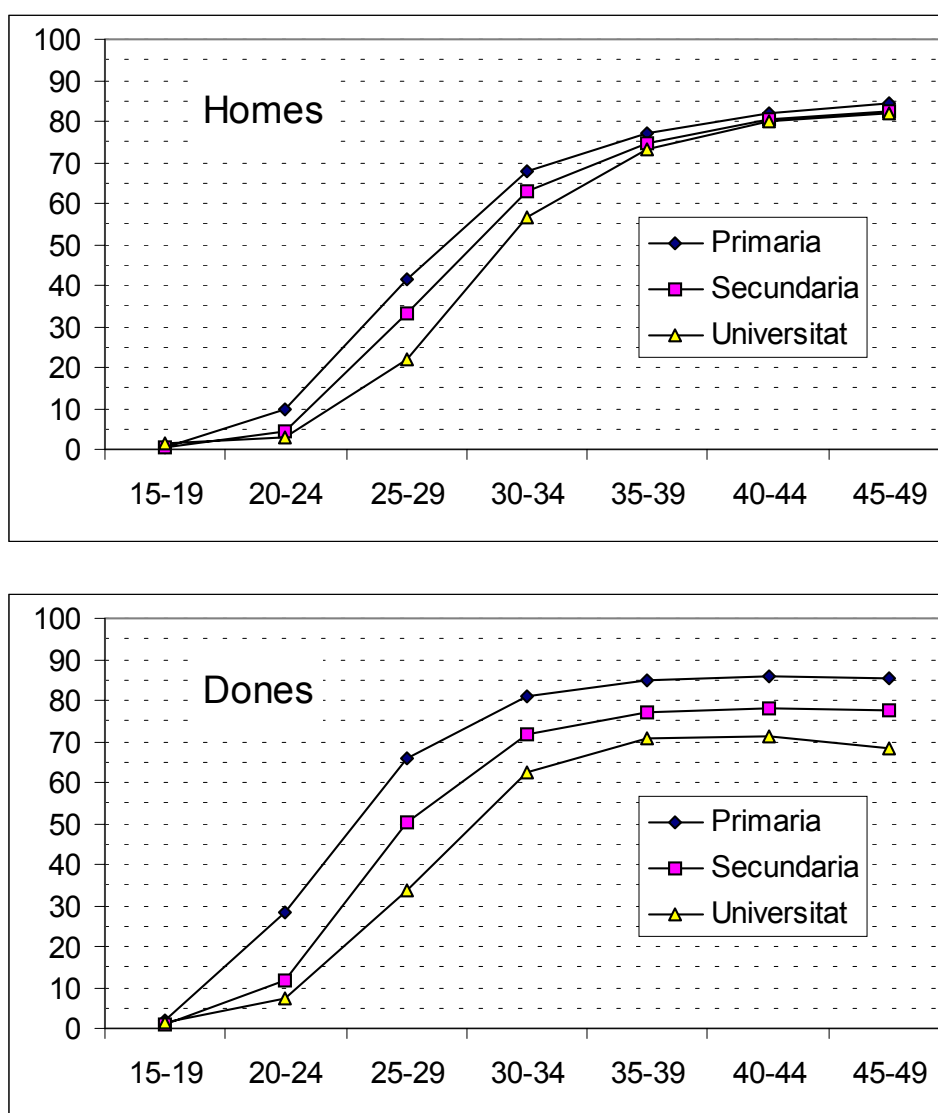
La nova teoria de la llar assenyalava l'aparició d'aquest model, però únicament per a la població femenina, és a dir, només les dones més instruïdes (hipòtesi 1). La confirmació o desmentiment d'aquesta hipòtesi cal que sorgeixi en dividir el model que s'acaba de presentar segons gènere, de manera que es pugui esbrinar si el mateix també és present entre els homes o és una qüestió purament femenina, tal i com pronostica la teoria que s'acaba d'anomenar. De fet, clarament, el model té un component de gènere (gràfic 10), tot i que no de manera tant contrastada com es deduïa d'aquesta teoria. Així, en el cas masculí, depèn de l'edat considerada, ja que la màxima de "a major educació, menor probabilitat de conviure en parella" es presenta només fins als 35 anys, però no més enllà d'aquesta edat: en definitiva, entre els homes l'educació no influïa per a res en la probabilitat d'estar convivint en parella a partir dels 35 anys. Amb tot, cal concloure que l'associació entre una major educació i una menor convivència en parella no és exclusiva de les dones, sinó que també està present entre el homes d'entre 20 i 34 anys. Tanmateix, en el cas de les dones, el model es presenta de manera molt més contundent i amb independència de l'edat considerada (gràfic 10). De fet, si es construeix un model només amb les dades de 1991 i 1996 (taula 1, model 3) es comprova com al coeficient estimat per als barons calia afegir 0,23 a la pauta de les dones que tenien com a màxim primària (arribant a un coeficient total de 0,61) i restar 0'25 per aquelles amb estudis universitaris (amb un coeficient total de -0,58); per a l'educació secundària compartiren exactament el mateix model que els seus companys masculins.

Amb tot, s'ha aconseguit confirmar la primera hipòtesi enunciada: per a les dones, un grau major d'instrucció suposa una probabilitat quinze punts percentual menor d'estar convivint en parella, un model substancialment més colpidor que en el gènere masculí.

Res s'oposa –de moment- a acceptar que la hipòtesi en que pivota la Nova teoria de la llar és correcta.

La tercera variable que cal considerar és el pas del temps, ja que a mesura el temps passava, menor era la probabilitat de estar convivint en parella (gràfic 11), conservant-se la pauta per edat entre un any i un altre i desvelant-se que la caiguda fou de igual magnitud per als homes que per a les dones: no hi havia, doncs, interacció entre la variable sexe, edat i any d'observació.

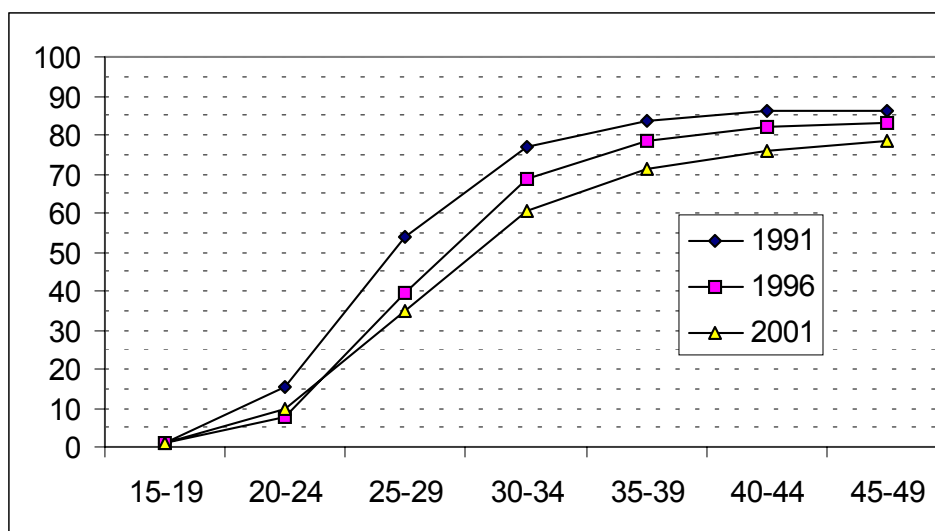
Gràfic 10. Percentatge de població convivint en parella segons nivell d'instrucció, Catalunya, segons sexe, en conjunt per 1991, 1996 i 2001



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

A més, l'edat mínima en la formació de la parella fou sempre els 20 anys, ja que tan en el cas dels homes com de les dones, la proporció de població convivint en parella als 15-19 anys fou inapreciable. Destacar finalment que, tot i que la caiguda en la intensitat general de la convivència en parella s'observà tant per als període 1991-96² com per al període 1996-2001, mentre en el primer es percep que la mateixa fou lleugerament superior en els grups d'edat més joves que en els més madurs (és a dir, es va donar a més del desens en la intensitat, un endarreriment en el calendari), en el segon període el decrement entre els 20 i els 30 anys fou molt reduït (és a dir, l'endarreriment havia finalitzat i només era evident una caiguda en la intensitat a les edats més madures). Cal recordar que aquestes cohorts més joves eren les que estaven sotmeses a una tensió en el seu mercat matrimonial que feia preveure un increment en la seva nupcialitat (Cabré, 1994).

Gràfic 11. Percentatge de població convivint en parella segons any d'observació, Catalunya



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Aquest models en l'associació entre nivell d'instrucció i probabilitat de conuiu en parella segons gènere es van observar sense canvis per als cens de 1991 i per al padró de 1996 (tal i com s'han dibuixat), però experimentaren alguns canvis en el cens de 2001 (gràfic 12³), els quals foren idiosincràtics segons gènere:

² El canvi en el coeficient durant aquest període fou de -0'20 (taula 1, model 4).

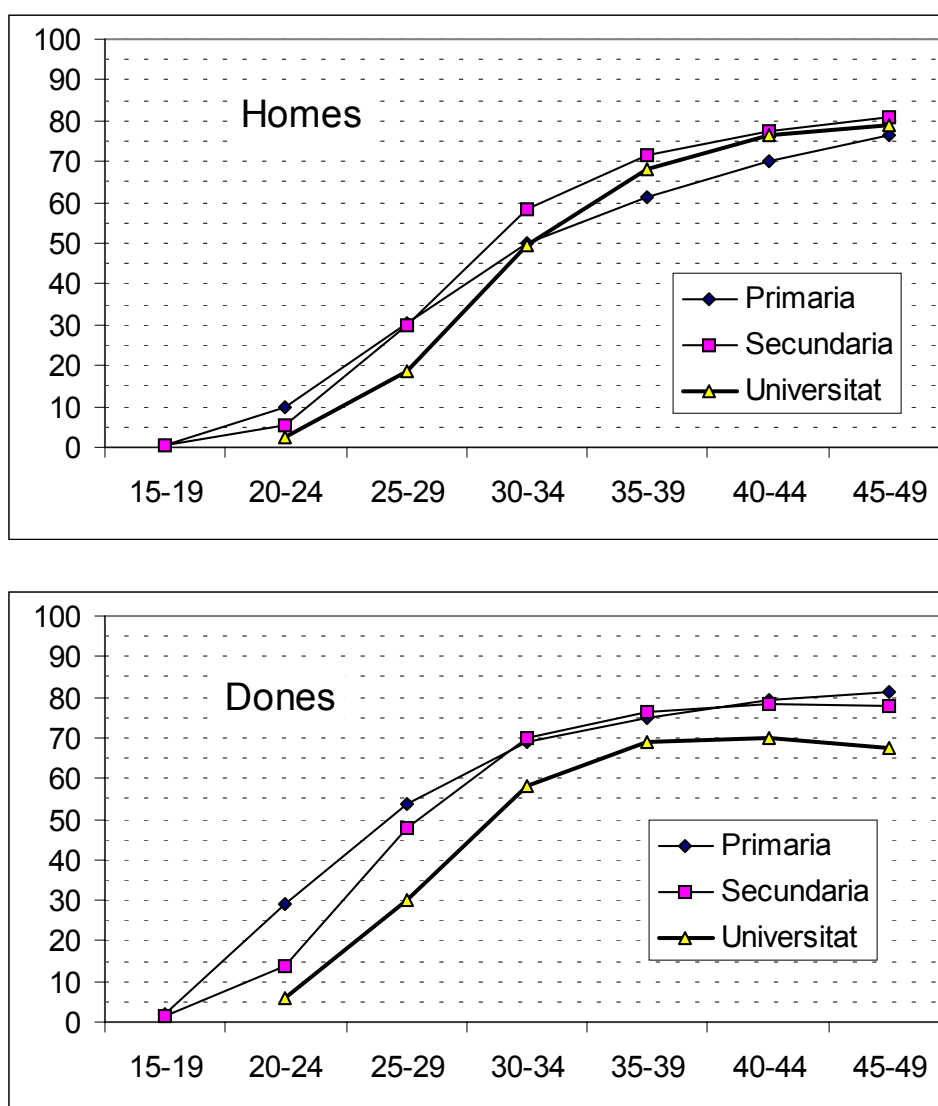
³ Quan es tingui ocasió d'incorporar la mostra del cens de 2001 a la base de dades generals caldrà, doncs, afegir un factor d'interacció entre educació i l'any 2001.

1. De fet, per als homes, al 2001, els canvis no foren essencials. Així, la relació entre educació i convivència en parella continuava depenent de l'edat. Amb menys de 30 anys, un nivell d'instrucció universitari suposava una convivència en parella 10 punts inferior a la de posseir una educació primària o secundària. Si s'estava dins dels grup d'edat 30-34, però, mentre que la probabilitat de conviure en parella si es tenien estudis primaris o universitaris era del 50%, la d'aquells amb estudis secundaris era del 60%. Finalment, amb més de 35 anys, els estudis propiciaven el conviure en parella, ja que els que menys ho estaven eren els homes amb estudis primaris, i els que havien aconseguit uns estudis secundaris o universitaris estaven units en parella entre 5 o 10 punts per sobre dels anteriors. En conclusió, a l'any 2001 es podia inferir, per als homes, un cert efecte de recuperació amb l'edat, ja que amb l'edat l'educació passava de ser un factor associat negativament amb el fet de conviure en parella a la relació contrària.
2. Entre les dones, al 2001, es veié un model femení en que abans dels 30 anys, una major educació suposava una menor probabilitat de conviure en parella, pauta que més enllà dels 30 anys es mantenia, malgrat que la probabilitat d'aquelles amb educació primària o amb educació secundària era la mateixa, distanciant-se aleshores clarament aquelles que tenien una educació universitària, per a les que la probabilitat de conviure en parella era molt menor (en general, 10 punts menor). En definitiva, el model predicat per la nova economia de la llar apareixia per a les dones amb força renovada a finals dels segle XX a Catalunya: aquelles amb nivell universitari tenien una probabilitat de conviure amb parella significativament menor que les de menor grau educatiu. Però una associació no és una explicació: no podem establir que fos a causa del cost d'oportunitat pel fet d'abandonar el mercat laboral, tot i que ens aproximarem a esbrinar la certesa d'aquesta explicació en introduir la variable activitat laboral.

I es que la traducció d'un cert grau educatiu en el mercat de treball es produeix només en el cas que una persona estigui activa. Fins i tot s'afirma que hi ha cert tipus de dona que no busca presentar el seu nivell d'instrucció en el mercat laboral, en tenir una predisposició cultural que prioritza la formació de la parella i la reproducció (Hakim, 2003).

Per destriar l'efecte de cadascuna de les variables sobre la probabilitat d'estar convivint en parella a 1991 i a 1996 a Catalunya, s'ha construït un model per separat per a la població dins i fora del mercat de treball (taula 2). Un cop controlada l'edat (amb una pauta composta per l'edat simple i l'edat al quadrat) i l'any d'observació (en què es veu que el coeficient va disminuir de 0,30 a -0'30 de 1991 a 1996 per a la població en inactivitat i una mica menys –de 0'17 a -0'17- per a la població activa) es pot desvelar la influència conjunta de l'educació i la relació amb l'activitat sobre la probabilitat de conviure en parella segons sexe.

Gràfic 12. Percentatge d'homes convivint en parella per edat i nivell d'instrucció, per sexe, Catalunya, 2001



Font: elaboració pròpia a partir del cens 2001.

És interessant recordar que, per als homes, la comparació que tenia més significat en afegir la variable de la relació amb l'activitat era per als menors de 25 anys: s'havia formulat una hipòtesi (la tercera) que afirmava que els inactius (que se suposaven estudiants) tenien una significativament menor probabilitat de conviure en parella. I així, la pauta estàndard en el model de la taula 2 (en què han estat controlades les altres covariables independents, és a dir, educació, i any d'observació), que presenta la proporció d'homes en parella per edat segons relació amb l'activitat (gràfic 13), mostra com, per als menors de 30 anys, l'activitat suposa una major probabilitat d'estar en parella que la inactivitat, en concret, la probabilitat és cinc punts percentuals menor entre els inactius que entre els actius.

Taula 2. Models de la probabilitat de viure en parella segons relació amb l'activitat

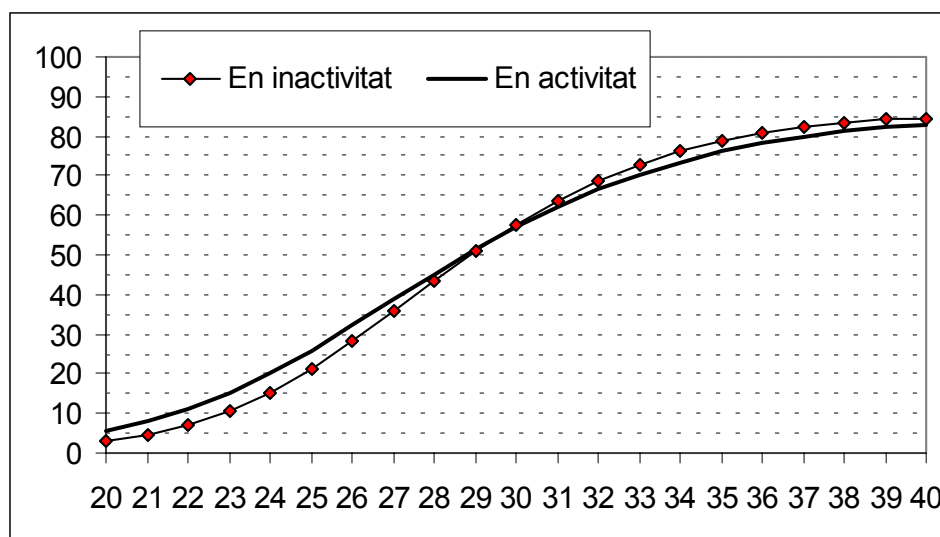
	EN INACTIVITAT		EN ACTIVITAT	
	B	Sig.	B	Sig.
Edat simple	1,00	0,000	0,77	0,000
Edat quadrat	-0,01	0,000	-0,01	0,000
Fins a primària	0,45	0,000	0,22	0,000
Secundària	-0,20	0,000	0,06	0,000
Universitat	-0,25	0,000	-0,28	0,000
Fins a primària (+ dones)	0,83	0,000	0,05	0,000
Secundària (+ dones)	0,18	0,000	0,06	0,000
Universitat (+ dones)	-1,00	0,000	-0,11	0,000
Any (1991)	0,30	0,000	0,17	0,000
Any (1996)	-0,30	0,000	-0,17	0,000
Constant	-18,65	0,000	-14,51	0,000
-2 logaritme de la versemblança	108.511		551.960	
Millora	107.148		147.235	

Font: elaboració a partir del cens de 1991 i del padró de 1996 (fitxers de dades primàries)

A més, els coeficients presentats a la taula 2 per als diferents graus educatius presenten que, al 1991 i al 1996, en el model masculí la probabilitat de conviure en parella era menor com més estudis es tenia. Com s'ha anotat, homes inactius només hi havia dins el grup d'edat 20-24 i, en molt menor mesura, al de 25-29 anys: per a ells, tan joves i, en conseqüència tan inexperts, tenir un nivell d'estudis de primària significava una probabilitat molt superior d'estar en parella que tenir estudis secundaris o superiors (amb un coeficient de 0,45 *versus* un de -0,20). Però també entre els actius, la gran majoria de la població masculina, pràcticament tots els majors de 25 anys, un major

nivell d'educació suposà a Catalunya a 1991 i a 1996, una menor propensió a estar convivint en unió, amb uns coeficients de 0'22, 0'06 i -0'28 respectivament per aquells actius amb estudis primaris, secundaris i universitaris (taula 2).

Gràfic 13. Percentatge convivint en parella per edat segons relació amb l'activitat, homes, Catalunya, 1991 i 1996

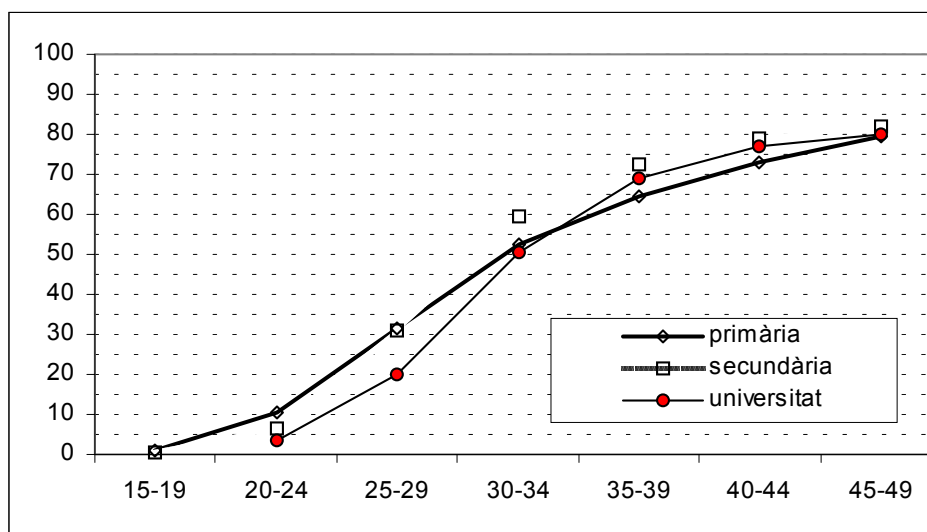


Font: elaboració a partir de la taula 2

Tanmateix, l'any 2001 la situació fou un xic diferent, ja que depenia molt de l'edat referida. Per un cantó, entre els inactius de 20-24 anys la relació era la mateixa a la fins ara presentada: aquells amb educació primària conviuen en parella en un 5% i els d'educació secundària o superior en un 1%. En conclusió, el model no va canviar per als homes joves inactius. Però si ens fixem només en els actius (gràfic 14), tot i que el model és igual als 20-24 anys, canvia capriciosament més enllà d'aquesta edat: als 25-29 anys eren els universitaris qui tenien una menor probabilitat de conviure en parella, als 30-34 anys ho eren tant aquells amb educació primària com aquells amb estudis superiors, i més enllà dels 35 anys, els que més en unió estaven eren aquells amb secundària i els que menys els de primària. L'explicació podria tenir a veure amb el desenvolupament personal masculí respecte al món laboral: en un principi en el seu curs vital, una major educació suposaria una menor probabilitat d'estar en parella perquè, per un cantó, l'individu continua formant-se i encara no està preparat per constituir una família i, per d'altre, aquells que tot just han acabat els seus estudis universitaris encara no han tingut temps de traduir aquest grau d'educació en una bona posició en el mercat

de treball i, de retruc, en el mercat matrimonial. Amb tot, els estudis secundaris suposen sempre una major probabilitat d'estar en parella entre els homes actius, ja que inclouen una formació professional, que possibilita una entrada amb èxit i relativament primerenca en el mercat de treball, conduint a un major grau d'experiència entres els joves que una educació universitària. Tanmateix, aquesta explicació es troba encara a nivell de hipòtesi teòrica i cal que sigui contrastada empíricament.

Gràfic 14. Percentatge d'homes actius convivint en parella per edat segons nivell d'instrucció, Catalunya, 2001



Font: elaboració a partir del cens de 2001

Però on es important comprovar el model de “a major educació, menor convivència en parella” és en el cas de les dones actives, ja que segons la teoria de economia en la nova llar és especialment aquest col·lectiu que està menys predisposat a combinar l'àmbit productiu amb el reproductiu com major és el seu grau d'instrucció. Les dues hipòtesis formulades per a elles afirmaven que hi havia una interacció entre edat i activitat, de manera que entre les més joves (quan les inactives eren estudiants) estar inactiva suposava una probabilitat menor d'estar en parella (hipòtesi 5) i entre les més grans (quan les inactives eren mestresses de casa) l'associació era a la inversa (hipòtesi 7).

De fet, entre el grup femení les coses semblen més senzilles (taula 2). Així, la probabilitat més elevada de conviure en parella (per 1991 i 1996) fou la registrada per les dones inactives amb una educació de com a màxim primària (amb un coeficient de $0'45+0'83=1'28$) i la més reduïda fou la de les dones inactives amb estudis universitaris

(amb un coeficient de $-0'25-1'00=-1'25$); les inactives amb educació secundària estaven en una posició mitjana (amb un coeficient de $-0'20+0'18=0'02$). En definitiva, el model de “a major educació, menor probabilitat de conviure en parella” es va complir exageradament a Catalunya per a les dones inactives.

Un model que també es donava entre les actives, però la distància era molt més suavitzada: en concret, el coeficient obtingut per a les actives era per a les dones actives amb estudis primaris de $0'06+0'06=0'12$, per aquelles amb com a màxim una educació secundària de $0'27$ ($0'22+0'05$) i per aquelles amb estudis universitaris un de $-0'39$ ($-0'28-0'11$).

En conclusió, entre les dones, al 1991 i 1996, a Catalunya, mentre que el model de a més educació menys probabilitat d'estar en parella era dramàtic entre les inactives, era més contingut, tot i que força contundent, entre les dones inserides en el mercat de treball.

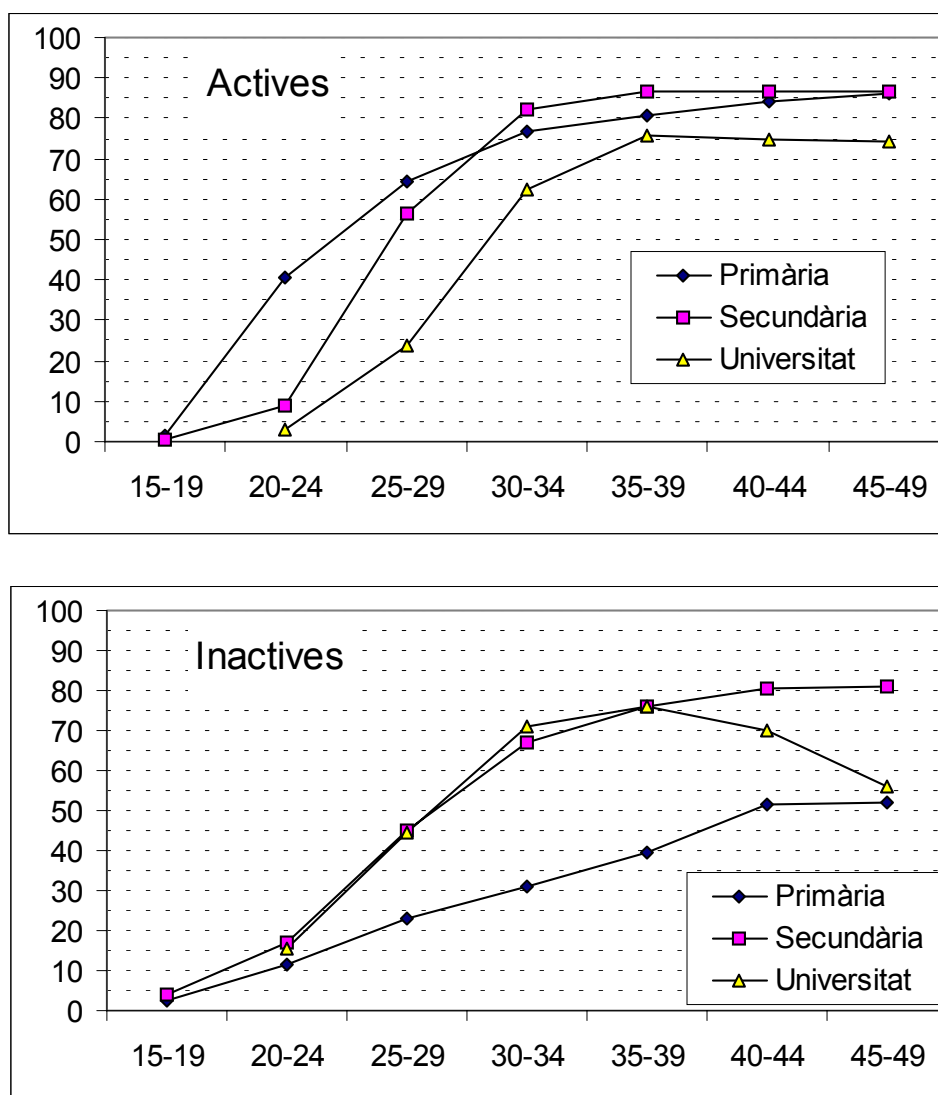
En definitiva; en general, a Catalunya al 1991 i 1996, sense que calgui fer distincions entre els grups d'edat, la inactivitat augmentava poderosament la probabilitat d'estar unida i l'educació la disminuïa (amb un model, però, molt més acusat entre les inactives). Abans de treure conclusions definitives, millor fer una ullada al model presentat pel cens de 2001 (gràfic 15 i 16).

Entre les dones, al 2001, tenir estudis primaris multiplicava els efectes negatius de la inactivitat sobre el fet de conviure en parella. D'aquesta manera, a totes les edats, en aquest any, a Catalunya, les de menor probabilitat d'estar convivint en parella foren les dones inactives amb una educació primària. Uns efectes que tenien el mateix sentit però amb molta menys força entre aquelles amb estudis mitjans. Les conclusions per aquests nivells educatius està d'acord amb la hipòtesi 5 (la inactivitat suposa menys parelles entre les joves) però en destarota la hipòtesi 6 (la inactivitat suposa més parelles entre les adultes).

Tanmateix, al tractar amb les universitàries sí s'observaven canvis importants depenent de l'edat considerada: en primer lloc, entre les dones més joves retratades, menors de 35 anys, l'activitat augmentava la probabilitat d'estar convivint en parella (tot el contrari d'allò previst per la hipòtesi 5); però entre els 35 i els 44 anys l'activitat no tenia cap efecte; per últim, per al grup 45-49, el sentit del model era idèntic al presentat pels anteriors grups d'edat, és a dir, les actives tenien una probabilitat d'estar convivint amb

la seva parella molt menor que les inactives (recolzant la hipòtesi 6, que de totes maneres ja estava ferida de mort).

Gràfic 15. Percentatge de dones convivint en parella per edat segons nivell d'educació i relació amb l'activitat, Catalunya, 2001



Font: elaboració pròpia a partir del cens 2001.

Tot plegat porta cap a una curiosa conclusió en observar el model femení present al 2001, ja que entre les inactives, fos quina fos l'edat considerada, haver superat els estudis primaris suposava una major probabilitat de conviure en parella. És com si el nivell d'educació tingués valor de canvi en l'àmbit exclusivament domèstic. En contrast, entre les dones joves laboralment actives, indubtablement, un major nivell

d'estudis suposava una menor probabilitat de conviure en parella; un model que no es complia tant clarament entre les adultes si el títol escolar era d'educació mitjana (ja que les seves probabilitats d'estar en parella eren superiors als altres nivells d'estudis considerats), però sí era clarament present entre les adultes universitàries. En general, es molt possible que pugui haver-hi una variable espúria, a saber, pot ser que aquestes dades observades senyalin que hi ha una cultura femenina que lliga educació superior, la presència en el mercat laboral i l'absència del mercat matrimonial. La teoria exposada de la sociòloga Hakim pren embranzida.

5. Variables associades a la probabilitat que la parella sigui una unió consensual en lloc d'un matrimoni

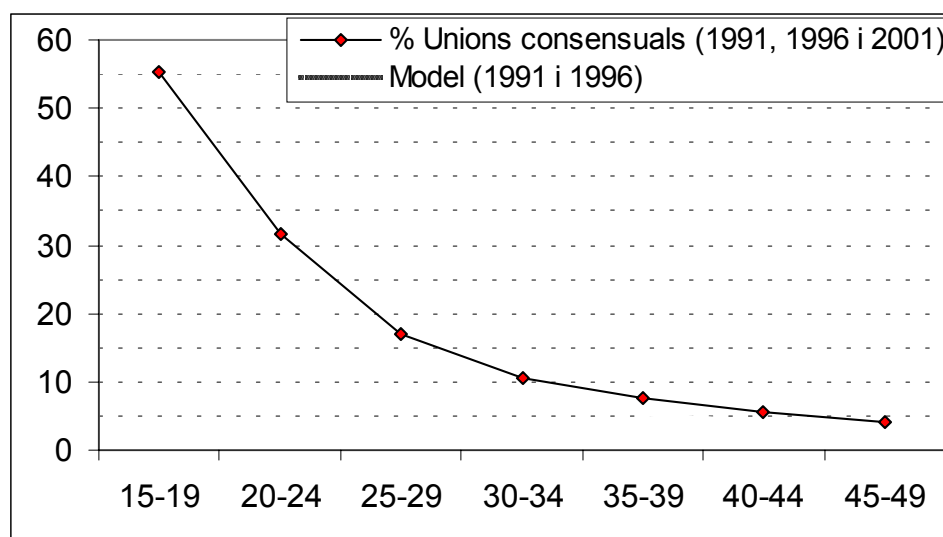
Es pot començar aquest apartat de la mateixa manera que s'iniciava l'anterior: res destaca més a l'hora de predir si una persona havia escollit una unió consensual en lloc d'un matrimoni que l'edat que tenia (gràfic 16). De fet, la cohabitació en unió consensual era cosa de joves, sent més probable com més jove era la persona observada: mentre que als 15-19 anys, un 55% de la població convivint en parella ho feia en unió consensual, aquesta proporció era del 32% als 20-24 anys, del 17% als 25-29 anys, del 10% als 30-34 anys, fins a registrar-se un mínim del 4% als 45-49 anys. A causa dels molt escassos efectius que estaven convivint en parella abans del 20 anys, aquestes edats han estat excloses de l'anàlisi, i així s'ha estimat una relació exponencial negativa entre l'edat i la probabilitat que la unió fos consensual que, utilitzant les dades de 1991 i de 1996, respon a la següent expressió (taula 3):

$$\log(y) = -3'006 - 0'242 \cdot edat + 0'002 \cdot edat^2$$

També en aquest cas, la diferència entre el model construït amb la combinació de les dades primàries de 1991 i 1996 i el total amb l'operació censal de 2001 (gràfic 16) indica que entre 1996 i 2001 el percentatge d'unions consensuals va augmentar, majorment com més jove era el grup d'edat considerat: de fet, el següent factor en importància en el fenomen que ara es tracta és l'any d'observació (model 2, taula 3). Així, el coeficient en el model de 1991 a 1996 canvià de -0'45 a 0'45 (taula 3), i l'increment entre 1996 i 2001 fou força similar, tot i que per a les edats més joves

l'increment no va ser tan acusat i, fins i tot, als 20-24 anys va caure el percentatge d'unions consensuals sobre el total de parelles entre 1996 i 2001 (gràfic 17).

Gràfic 16. Percentatge de parelles formades per membres no casats, Catalunya, 1991, 1996 i 2001



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

El tercer model de la taula 3 confirma la segona hipòtesi que s'havia enunciat, per als anys 1991 i 1996, ja que clarament un major nivell educatiu suposava aleshores una major probabilitat de cohabitar en unió consensual: el coeficient respecte a la pauta general per a la població amb estudis de com a màxim primària fou de $-0'28$, de $0'01$ per a la que tenia educació secundària i de $0'28$ per als que tenien educació universitària, és a dir, un augment en el grau educatiu suposava un increment del 30% en la propensió a viure en cohabitació consensual en lloc d'en matrimoni.

Aquest model quedava confirmat també per al cens de 2001 (gràfic 18), de manera que hi ha prou evidència per confirmar que, independentment de l'edat, un major nivell educatiu incrementava al voltant de cinc punt percentuals la probabilitat d'estar convivint en unió consensual i no està casat.

La veritat és que poc aporten les variables que afegirem a partir d'aquí per al discerniment de perquè algú escollia la cohabitació consensual en lloc del matrimoni, ja que ni la relació amb l'activitat ni el sexe donen gaire informació al respecte. Per

resumir l'efecte d'aquestes, es pot afirmar que la unió consensual fou un xic superior entre la població que estava dins del mercat de treball (amb un coeficient de -0'17 entre la població inactiva i de 0'17 per a l'activa) i que els models senyalats fins ara foren molt similar entre homes i entre dones, malgrat que aquestes foren un xic menys proclius a la cohabitació consensual que els barons (amb un coeficient per als homes de 0'05 i per a les dones de -0'05).

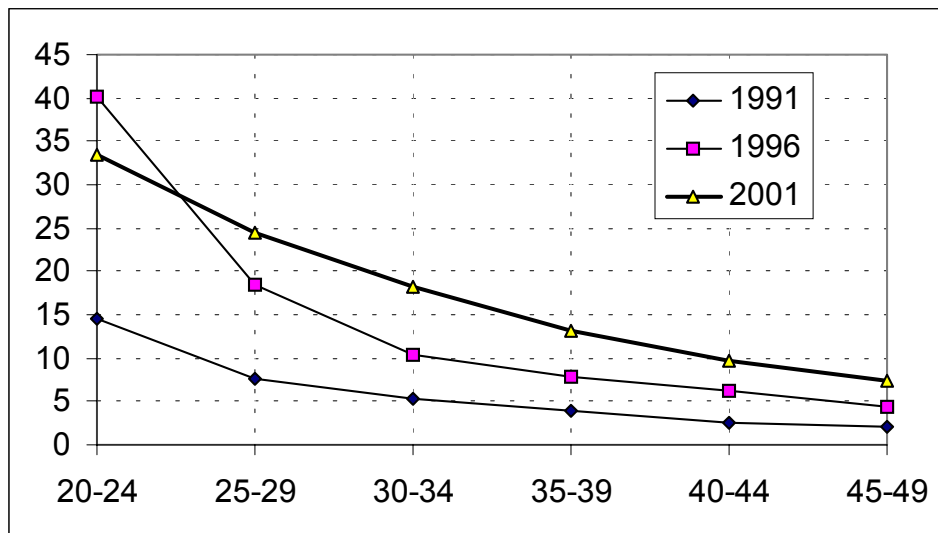
Taula 3. Models de la probabilitat que la unió sigui consensual en lloc de matrimoni

	MODEL 1		MODEL 2		MODEL 3		MODEL 4		MODEL 5	
	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.	B	Sig.		Sig.
Edat simple	-0,24	0,000	-0,28	0,000	-0,31	0,000	-0,32	0,000	-0,32	0,000
Edat quadrat	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000	0,00	0,000
Any (1991)			-0,45	0,000	-0,43	0,000	-0,43	0,000	-0,43	0,000
Any (1996)			0,45	0,000	0,43	0,000	0,43	0,000	0,43	0,000
Fins a primària					-0,28	0,000	-0,25	0,000	-0,25	0,000
Secundària					0,01	0,099	0,00	0,350	0,00	0,590
Universitat					0,28	0,000	0,25	0,000	0,26	0,000
En inactivitat							-0,17	0,000	-0,15	0,000
En activitat							0,17	0,000	0,15	0,000
Homes									0,05	0,000
Dones									-0,05	0,000
Constant	3,01	0,000	3,75	0,000	4,29	0,000	4,31	0,000	4,41	0,000
-2 logaritme de la versemblança	219.394		216.317		215.123		214.772		214.685	
Millora	11.950		3.078		1.193		352		87	

Font: elaboració a partir del cens de 1991 i del padró de 1996 (fitxers de dades primàries)

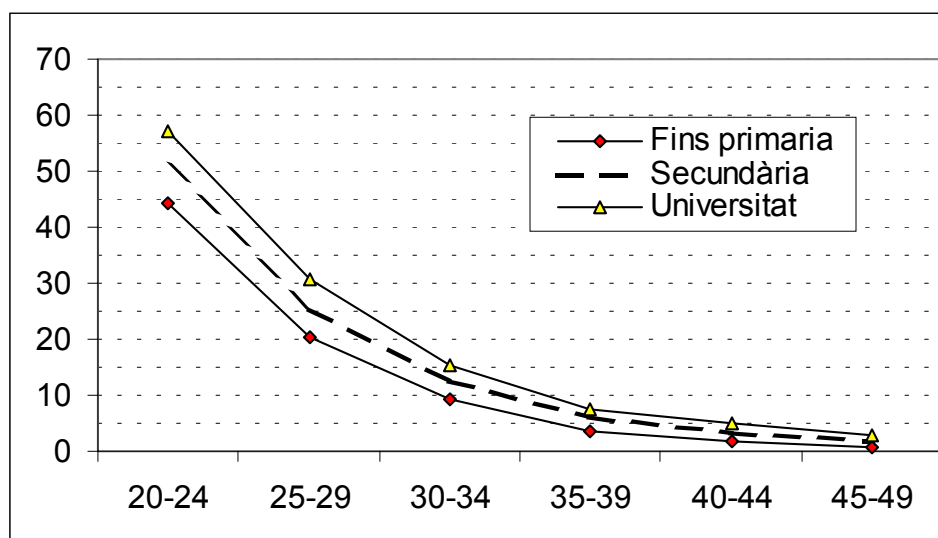
Les conclusions obtingudes per al cens de 1991 i el padró de 1996 (taula 3) retornen amb el cens de 2001 de la mateixa manera (gràfic 19). En efecte, en primer lloc, la pauta per edat fou idèntica entre totes les variables, a saber, a major edat, menor probabilitat que la unió fos consensual. En segon lloc, a més estudis, major probabilitat d'unió consensual, tot i que aquest efecte es diluïa amb l'edat, fins a pràcticament desaparèixer entre els i les majors de 30 anys; per altra part, l'efecte també perdia força amb l'activitat laboral. Finalment, només entre les dones, l'efecte era el contrari, tot i que també era força borrós, és a dir, en general, l'activitat femenina conduïa a una major cohabitació fora del matrimoni (en contra d'allò enunciat per la hipòtesi 7 per les dones joves, i a favor d'allò suposat per la hipòtesi 8 per les dones adultes).

Gràfic 17. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons any d'observació, Catalunya, 1991, 1996 i 2001



Font: elaboració pròpia a partir dels censos de 1991 i 2001, i el padró de 1996

Gràfic 18. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons nivell d'instrucció, Catalunya, 2001

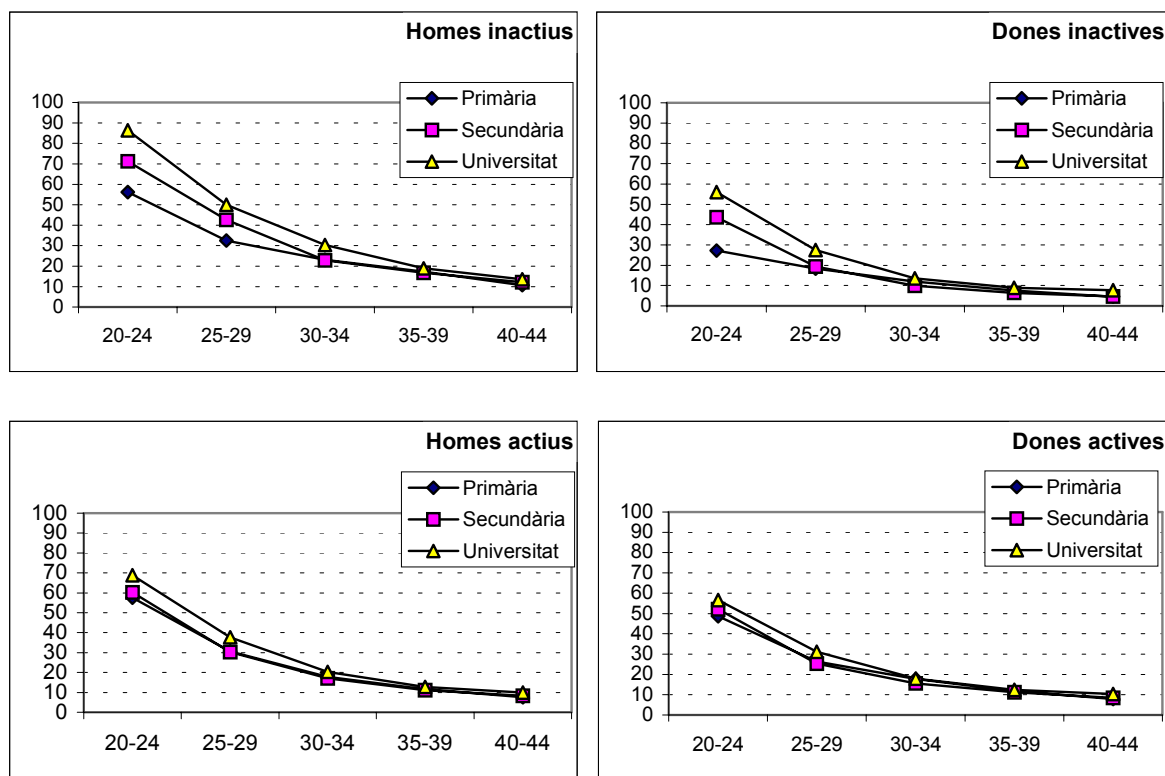


Font: elaboració pròpia a partir del cens 2001.

En conclusió, l'augment educatiu observat per a les generacions més joves conduïa, sense gaire empenta, però, a un augment de la cohabitació fora del matrimoni. Per altra part, el augment de la inactivitat masculina dels més joves (els estudiants) també incrementava la cohabitació consensual, ja que el model descobert mostrava una

probabilitat, per aquestes edats, de viure en aquest tipus d'unió major per als inactius que per als actius (de totes formes, les parelles a aquestes edats eren molt poques).

Gràfic 19. Percentatge de parelles formades per membres no casats segons nivell d'instrucció, activitat i sexe Catalunya, 2001



Font: elaboració pròpia a partir del cens 2001.

6. Conclusions

Certament, amb el pas del temps s'experimenta a Catalunya, per un cantó, unes minvants proporcions de població d'entre 20 i 49 anys convivint en parella, paral·lelament a un increment de cohabitació consensual entre les parelles. A més, s'ha pogut comprovar les següents hipòtesis:

1. La primera hipòtesi enunciada queda confirmada: per a les dones, un major grau d'instrucció suposa una probabilitat quinze punts percentual menor d'estar convivint en parella, un model substancialment més contrastat que l'obtingut per al gènere masculí. De fet, mentre que entre els homes més joves, l'educació

s'associa negativament a la convivència en parella, per als més grans l'associació és la inversa.

Tot sembla recolzar que la hipòtesi en que pivota la Nova teoria de la llar és correcta. Certament, una possible explicació d'aquesta dinàmica és la construïda per aquesta teoria: un major capital humà suposa un millor lloc en el mercat de treball, motiu pel qual es fa menys rentable per a la dona dedicar esforços a la constitució d'una família, en lloc d'esmerçar-los en la seva totalitat en una carrera professional. Una explicació, al nostre entendre, d'allò més plausible.

En general, a Catalunya en els darrers anys, la combinació de la ferotge entrada de la dona a la universitat, combinada amb un model en que aquest nivell educatiu disminueix significativament la probabilitat de conviure en parella, ha conduït inexorablement a la caiguda en les proporcions de dones en unió: si es pretén –pel motiu que sigui– que aquestes proporcions augmentin, cal o bé dificultar fortament l'accés de les dones joves a la universitat o bé canviar l'actitud de rebuig de moltes universitàries a la vida en parella. Les polítiques de comptabilització de la vida familiar i la laboral de les de major nivell educatiu se'ns presenten ara per ara com a única alternativa.

2. També s'ha abocat prou evidència per confirmar la segona hipòtesi enunciatada al principi, és a dir, res s'oposa a afirmar que, independentment de l'edat d'un individu, una major grau educatiu incrementa al voltant de cinc punts percentuals la probabilitat d'estar en unió consensual i no està casat. Aquesta màxima era de major correcció com més jove era la població considerada.
3. Certament, per als homes menors de 30 anys, tal com s'havia enunciat en la hipòtesi tercera, l'activitat suposava una probabilitat major d'estar en parella que la inactivitat. La diferència ha estat avaluada en cinc punts percentuals. L'explicació d'aquest fet apunta a que els inactius encara no havien acabat la seva pauta formativa, i estaven menys llançats a la formació de la parella: la raó que la diferència entre actius i inactius no fos molt més acusada era que entre els menors de 30 anys tampoc aquells que estaven dins del mercat de treball estaven molt predisposats a Catalunya a constituir una unió.

No obstant, el model educatiu marcava certes diferències en ser considerada la relació amb l'activitat. Indiscutiblement, entre els joves homes inactius, una

major instrucció conduïa a una menor convivència en parella. Però entre els homes actius, el model era molt menys acusat i desapareixia per als menors de 30 anys: de fet, entre els barons adults, es donava la circumstància que l'educació secundària implicava una entrada primerenca al mercat de treball en condicions òptimes de formació, fet que el constituïa com un nivell d'instrucció ideal en la constitució de la parella, no superat ni pels universitaris adults.

4. La inactivitat augmenta entre els i les més joves la probabilitat que la parella estigués composta per una unió consensual en lloc d'un matrimoni. La explicació radica en que els inactius i les inactives més joves són fonamentalment estudiants, més proclius a formar parelles sense papers pel mig.
5. Fos quin fos l'edat considerada, dins del grup de dones amb nivell d'estudis de com a màxim secundària, l'activitat laboral tenia un efecte positiu sobre el conviure en parella. A més, entre les universitàries més joves també s'aprecià aquesta relació positiva; però no entre les adultes, entre les quals l'associació és la inversa.

En conclusió, res s'oposa a acceptar la hipòtesi cinquena: entre les dones joves, l'activitat augmenta la probabilitat de conviure en parella.

A més, la activitat femenina erosionava el model de "a major educació, menor probabilitat de conviure en parella" (tot i que no l'anul·lava), un model dramàticament present entre les inactives (joves estudiants i adultes mestresses de casa).

En definitiva, des de una perspectiva estructural, l'increment en el nivell d'instrucció femení només hagués conduït a una major proporció de població convivint en parella si s'haguessin mantingut les proporcions d'inactivitat entre les dones, però amb l'augment de l'activitat femenina, l'accés a la universitat és un factor clarament negatiu.

6. L'anterior conclusió entre les dones d'estudis primaris i mitjans ens fa rebutjar la hipòtesi sisena: entre les més grans, no és cert que estar fora del mercat de treball suposi majors probabilitats d'estar en parella.
7. Entre les dones més grans analitzades, la inactivitat (que es suposava relacionada amb la dedicació en exclusiva a la economia domèstica) no està associada a una menor cohabitació. La vuitena hipòtesi queda falsejada.

De fet, mentre que per als homes joves, la inactivitat (és a dir, estar estudiant) implicava un increment en la probabilitat que la unió fos consensual, entre les dones de qualsevulla edat la disminuïa: les actives cohabitaven més, segurament davant de la major independència econòmica de la que gaudien.

Al tractar la relació amb el mercat de treball dels homes i la seva probabilitat d'estar convivint en parella s'ha errat potser en l'indicador utilitzat per a la primera variable, calia que fos l'ocupació i no l'activitat la utilitzada. Seria, en conseqüència interessant delimitar si una persona es trobava en inactivitat, en atur, treballant a temps parcial o a temps complet. En posteriors investigacions es promet posar remei a aquesta inconveniència.

7.Referències bibliogràfiques

- ALLISON, P. D (1984), *Event History Analysis. Regresion for Longitudinal Event Data*, London, Sage Publications
- BECKER, G. (1981), *Tratado sobre la familia*, Madrid, Alianza Editorial
- CABRÉ, A. (1994), "Tensions imminents en els mercats matrimonials", a Nadal, J. (coord.), *El món cap on anem*, Vic, Editorial Eudo, pp. 31-56.
- HAKIM, C. (2003), *Models of the Family in Modern Societies: Ideals and Realities*, Aldershot, Ashgate.
- JOVELL, A.J. (1995), *Análisis de regresión logística*, Madrid, CIS, Col·lecció Cuadernos metodológicos
- MIRET, P. (2002), *La primonupcialidad en España durante el siglo XX*, Tesi doctoral presentada al departament de Sociologia de la Universidad Nacional de Educación a Distancia (mimeo)
- MIRET, P. (2004), *Emancipació domiciliària, laboral i familiar dels joves a Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència, Secretaria General de la Joventut, Col·lecció Aportacions, n. 25